

શાંત રહો ! ગભરાશો નહીં ! દર્દીને ધરપત આપો !

સર્પદંશ થાય તો આવું કરો

- જે અંગ એટલે કે હાથ અથવા પગ પર દંશ થયો હોય તેને હલન ચલન કરાવવું નહીં અને શાંત રહેવું. આં કરવાથી રક્ત દબાવ (બ્લડ પ્રેસર) સામાન્ય રહેશે અને ઝેર શરીરમાં ઝડપથી ફેલાશે નહીં.
- દંશ થયેલા અંગ પર ઝડપથી સોજો આવવાની સંભાવના હોવાથી ધરેણા / ઘડીયાલ પહેર્યાં હોય તો કાઢી નાંખવા.
- દર્દીના શરીરને એવી રીતે ગોઠવો જેથી જે અંગ પર દંશ થયો હોય તે અંગ હૃદયના લેવલથી નીચે રહે.
- શરીરના અસરગ્રસ્ત ભાગ પર સ્પ્લીન્ટ (બે લાકડા કે અન્ય પટ્ટીઓ) બાંધો જેથી અસરગ્રસ્ત ભાગની હલનચલન ઓછી કરી શકાય. આ સ્પ્લીન્ટને કેપી બેન્ડેજ (ગરમ પાટો) થી બાંધી દો જે ખુબ મુશ્કેટાઈટ ન બાંધવો.

સર્પદંશ થાય તો આવું ના કરો

- દંશ પર કાપો ન મુકવો કે ઝેર કાઢવા પ્રયત્ન ન કરવો. દંશના ઘા પર સ્વચ્છ કોરો પાટો બાંધવો.
- ટોર્નિક ન બાંધવો અથવા અસરગ્રસ્ત ભાગ પર બરફ ન ઘસવો.
- કોફી અથવા કોફીયુક્ત અથવા આલ્કોહોલનું સેવન ન કરવું.
- સાપને પકડવાની પ્રયાસ ન કરવો. દૂરથી જો તેનો સારો ફોટો પાડી શકાય તેમ હોય તો મોબાઇલ ફોનનો ઉપયોગ કરીને તેનો ફોટો પાડી લેવો, જેનાથી સર્પને ઓળખવામાં સાનુકુળતા રહે અને તે ઝેરી હતો કે નહીં તે નક્કી કરી શકાય.
- સર્પદંશના દર્દીમાં જો દંશમાંથી જો સતત લોહી વહ્યા કરે, આસોચ્છવાસમાં તકલીફ, આંખની પાંપણો ઘેનથી ઝુકી પડવા તથા દંશના સ્થાને સોજો વધતો જવા જેવા ઝેરની અસરના લક્ષણો દેખાય તો જ ઝેરી સર્પદંશની સારવાર શરૂ કરવી જોઈએ.
- ભારતમાં જોવા મળતા સર્પોમાંથી માત્ર ૨૦% જ ઝેરી હોય છે અને તેમાંના મોટા ભાગના માનવ માટે ઘાતક હોતા નથી.
- સર્પના ઝેર માટે એન્ટિ-વિનમ એક માત્ર અસરકારક ઉપચાર છે. ઝેરી સર્પના દંશ માટે પરંપરાગત અથવા ઔષધિય ઉપચાર ન કરવા જોઈએ.

